

M. T. R. COLLEGE, SURAT

Manuscripts Library

No. ^{Ref.}
Ser. 164

Title *Ztsujana Prayoga*

Done

164

:	Utsargama	:	Title
:	:	:	Author
:	:	:	Editor
:	:	:	Year, Vols.
:	:	:	Publisher
164	:	:	Remarks

164

: अथ उत्सजनीयाकर्मप्रयोगः

अथोत्सर्जनहोमं कर्तुं स्थित्वा तदिसर्वं कर्म करिष्ये स्तुतिं उप० बलवर्धनं नामानमन्ति प्रति-
 श्रीगणेशाय नमः ॥ अथोत्सर्जनप्रयोगः ॥ तत्र नित्यं विधिं विधाय चाम्य
 प्राणानायम्य देशकालौ स्मृत्या ममेतरेषां चाधीतानां छंदसामयातयामता
 निरासेनाप्यायनद्वारा श्री० थं उत्सर्जनारब्धं कर्म करिष्ये ॥ इति संकल्प्य गणेश
 पूजनपूर्वकं स्वरितवाचमादिहृत्वा स्तुतिं करुणाद्यग्निं प्रतिष्ठापनां तं हृत्वा
 देशकालौ स्मरणपूर्वकं उत्सर्जनहोमे देवतापरिग्रहार्थमन्वाधानं करिष्ये इति
 संकल्प्य द्वे समिधौ गृही अस्मिन् न्वाहिते ग्नावित्यादि च क्षुषी आज्ये नेयं तमुक्ता अ-
 नुप्रधानं । सावित्री १ ब्रह्माणं २ श्रद्धां ३ मेधां ४ प्रज्ञां ५ धारणां ६ सदसस्पतिं ७
 अनुमतिं ८ छंदोऽप्यश्विभ्यः ९ एताः प्रधानदेवताः अज्यद्रव्येण पुनरनुप्रधानं । अ-
 ग्निं १ अष्टतणसूर्यान् २ अग्निं ३ शकुंतं ४ अग्निं ५ मित्रावरुणौ ६ अग्निं ७ अपः ८
 अग्निं ९ मरुतः १० अग्निं ११ विश्वादेवान् १२ अग्निं १३ इंद्रा सोमौ १४ इंद्रं १५ अ-
 ग्नामरुतः १६ पवमानसोमं १७ सोमं १८ अग्निं १९ संस्तानं २० वाष्कलानां तु विश्वा

देवान्वाः ताः प्रधानदेवताः सिद्धान् च रुद्रव्येण शेषेण सिद्धं कृतमित्याद्यक्त्वा समि-
 धावग्नावाधाय परिसमूहनादि पूर्णपात्रनिधानां तं हृत्वा सिद्धान् चरुं संपाद्याग्नेरु-
 त्तरेतानि धाय चरुणा सहो ज्यं त्रिः पर्यग्निकृत्वा ज्यं संस्कारबर्हिः शस्तरणाद्याज्यं त्रिः
पर्यग्निकृत्वा ज्यं संस्कारबर्हिः त्रिधा यस्त्वसंमार्जनं चर्वन्निधारणाद्याज्यादक्षि-
 णतो निधाय ग्यं च नेध्याधानादि च क्षुषी होमां तं हृत्वा सुवेणाज्या कृतीर्जुं कुर्यात् ॥
 तच्च मंत्राः ॥ ॐ सावित्र्ये स्वाहा सावित्र्या इदं नममः १३ ॐ ब्रह्मणे स्वा० ब्रह्मण इ०
 ॐ श्रद्धायै स्वा० श्रद्धाया इ० ३ मेधायै स्वा० मेधाया इ० ४ प्रज्ञायै स्वा० प्रज्ञाया०
 ५ धारणायै० धारणाया इ० ६ सदसस्पतये स्वा० सदसस्पतये इ० ७ अनुमतये०
 अनुमतये इ० ८ छंदोऽप्यश्विभ्यः स्वा० छंदोऽप्यश्विभ्य इ० ९ अथ चरुहोमः ॥
 तत्राकेपि बहवो वापंचावन्ती चेत् ॥ प्रस्तौतौ सप्तमकरं चरावपि० ऋक् इति तैः

३० न प्रार्थितैः अवदानधर्मेण पंचावत्तमवदाय नोचे चतुरवत्तमे वा वदाय जुहुयादितैर्म
 २ नैः॥ अग्निमीके मधुच्छंदा अग्नि गायत्री॥ उत्सर्जन प्रधान सिद्धान्त चरुहोमे विनियोगः
 ॐ अग्निमीके पुरोहितं० तमं स्वाहा॥ अग्नय इ० १ कुषुंभकस्तदगस्त्याष्टणसूर्यानुष्टु
 प॥ उत्सर्जन० ३० कुषुंभकस्तदं० विषं स्वाहा॥ अष्टणसूर्येभ्य इ० २ त्वमग्ने त्रोनका
 गस्तमदो अग्निर्जगती॥ उत्सर्जन० ३० त्वमग्ने एकभिस्त्वमाशु० शुचिस्वाहा अग्नय०
 ३ आवद नृत्तमदः शकुंतो जगती उत्सर्जन० ३० आवदं स्वे शकुने भद्र० शकुंता
 येदं० ४ सोमस्य मागाथिनो विश्वामित्रो अग्निस्त्रिष्टुप्॥ उत्सर्जन० ॐ सोमस्य मात
 वसं० अग्नय इदं० ५ गणानां भार्गवो जमदग्निर्मित्रावरुणो गायत्री उत्सर्जन०
 गणानां जमदग्निना० धा स्वाहा॥ मित्रावरुणाभ्यामिदं० ६ त्वं ह्यग्ने गोतमे वा
 नदेवो निरष्टी॥ उत्सर्जन० ॐ त्वं ह्यग्ने सदमि ससमन्यवो० तसं स्वाहा॥ अग्नय० ७ धामं
 ते गोतमे वामदेव आपो जगती उत्सर्जन० ओ धामं ते विश्वं भुवनं० अद्र्य इ० ८

अबोध्यत्रियो बुधगविष्टिरावग्निस्त्रिष्टुप् उत्सर्जन० अबोध्यग्निः समिधा जनानां० अ
 ग्नय० ९ गंतान आत्रेय एव यामरुन्मरुतोति जगती उत्सर्जन० ॐ गंतानो यज्ञं य०
 मरुद्र्य इ० १० त्वं ह्यग्ने बार्हस्पत्यो भारद्वाजो अग्निस्त्रिष्टुप्॥ उत्सर्जन० ॐ त्वं ह्यग्ने प्रय
 मोमनोता स्या० अग्नय इ० ११ यानस्वः पायुर्भारद्वाजो विश्वेदेवाः अनुष्टुप् उत्सर्जन०
 यानः स्वा अरणायश्चमि० विश्वेभ्यो देवेभ्य इ० १२ अग्निं नरो मे मित्रावरुणिर्वसिष्ठो अग्नि
 विराट् उत्सर्जनप्र० ॐ अग्निं नरो दीधितिर्भिररण्यो ह० अग्नय इ० १३ प्रति चक्ष्वे मे मित्रावरु
 णिर्वसिष्ठेन्द्रा सोमा वनुष्टुप् उत्सर्जन० ३० प्रति चक्ष्वि चक्ष्वेन्द्रा सोमा० इन्द्रा सोमा०
 १४ मा चित्काण्वः प्रगाथ इन्द्रो बृहती उत्सर्जन० ॐ मा चिदन्यद्विशं सतसरवा० इ
 द्रायेदं० १५ आग्नेया हि सोभरिराग्निमाकृतमनुष्टुप् उत्सर्जन० ॐ आग्नेया हि म
 रुत्सरवा रुद्र० अग्ना मरुद्र्य इ० १६ स्वादिष्टयामधुच्छंदाः पवरमान सोमो गायत्री उत्सर्जन०

ॐ स्वादिष्ठ यामदिष्ठया० पयमानसोमायेदं० यत्तेराजन्मारीचः कश्यपः सोमः पंडुतिः उत्स०
 यत्तेराजंष्टुतं हविस्तेन सो० अरातीवामान० सोमायेदं० १८ अग्नेबृहन्नास्यस्त्रितानि
 स्त्रिष्टुप्० उत्सर्जन० ॐ अग्नेबृहन्नुषसामूर्ध्वो० अग्नयइदं० १९ समानीवः संवननः संज्ञा
 नमनुष्टुप्० उत्सर्जन० ॐ समानीवः आकृतिः समाना० संज्ञानायेदं० २० वाक्कलसंहि
 ताध्यायी चेतसमानीव इत्यस्थानेतच्छं योरावृणीमहे० विश्वेभ्यो देवेभ्यस्वाहा॥ विश्वेदे
 वेभ्य इ० इति कृत्वा सिष्टं इंजुप्रहरणे कृत्वा॥ वेदारंभणं कुर्यात्॥ तद्यथा॥ सर्वेष्व
 व्येष्यमाणः॥ प्राङ् मुखवा उपविशेयुः प्राणायामं कृत्वा॥ पृथिवित्वाधत्तालो०
 ब्रह्मकर्मसमारभे॥ इत्यादिभूतान्कृत्वा॥ शरावेजलं कुरांश्वादाय॥
 विद्यदसिविद्यमेपाप्मानमृतास्तस्यमुपैमि॥ इत्यनेन तज्जलं स्पृष्ट्वा दर्भं गर्भं ब्र ३
 ह्मांजलिमंके निधाय प्रणवस्य परब्रह्म ऋषिः॥ परमात्मा देवता॥ देवी गाय
 त्री छंदः॥ व्याहृति मंत्रस्य॥ परमेष्ठी प्रजापति ऋषिः॥ प्रजापतिर्देवता॥ बृ

हती छंदः॥ गायत्र्या गायत्रिणो विश्वामित्र ऋषिः॥ सविता देवता गायत्री छंदः॥ अग्नि
 मीक इत्यादीनां छंदः सोमध्वंछंदादयः ऋषयः॥ अग्न्यादयो देवताः॥ गायत्र्यादीनि
 छंदांसि वेदास्तर्जने विनियोगः॥ ॐ भूर्भुवस्वः तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीम
 हि॥ धियो यो नः प्रचोदयात्॥ पञ्चाः अर्धं चराः ऋक् राः॥ ॐ भूर्भुवस्वः तत्सवि
 ॐ भूर्भुवस्वः तत्सवितुर्व० अग्निमीके वर्गद्वयं॥ अग्निर्वै देवानामवमो विष्णुः प
 रमः॥ अथ महाव्रतं॥ एष पंथाः तत्कर्म॥ अथातः संहिताया उपनिषत्॥ वि
 दामधवाचिदा॥ महाव्रतस्य पंचविंशतिं सामिधेय्यः॥ रश्मिचोर्जत्वा॥ अग्न
 आयाहि वीतये॥ शं नो देवी रभिष्टये॥ अथैतस्य सामान्नायस्य॥ सामान्ना
 यः सामान्नातः॥ मय रस तज्जलं तग संमितं॥ गोः॥ गमा॥ पंचसंवत्सर
 मयं॥ अथ शिक्षां प्रवक्ष्यामि॥ दृष्टिरादेच॥ योगीश्वरं यातवत्कथं॥

उक्तं नारायणं नमस्कृत्य ॥ अथातो धर्मं व्याख्यास्यामः ॥ अथातो धर्मं जिज्ञासा ॥ अथा
 तो ब्रह्म जिज्ञासा ॥ तं छंदो रावणीमहे ॐ नमो ब्रह्मणे नमो ॥ इति त्रिजं पित्वा उथा
 य उत्सृष्टा वैवेदाः ॥ इति उक्त्वा उपवित्रयभूमिं स्पृष्ट्वा ॥ दृष्टि रसि वृश्चम पाप्मानं मृ
 तात्सत्यमुपागां ॥ इति मंत्रेण रावा वरुजलं स्पृष्ट्वा ॥ प्रायश्चित्तादिहोमशेषं स
 माच्य ॥ नंतरं उदकतीरं गत्वा देशकालो स्मृत्वा त्सर्जनांगत्वेन स्नानं करिष्ये ॥ इति सं
 कल्प्य स्नात्वा ॥ उत्सर्जनांगत्वेन भस्म गोमय मृत्तिका स्नानं करिष्ये ॥ तदनंतरं भस्म ना
 मादाय ॥ ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः ० सदा शिवो ॥ शिरसि ॥ ॐ तस्य रुपाय वि
 महे ० प्रचोदयात् ॥ मुखे ॥ ॐ अघोरेभ्यो अघोरे ० रुद्ररूपेभ्यः ॥ हृदये ॥ ॐ
 वामदेवाय नमो ज्येष्ठाय ० मनोभनाय नमः ॥ रुद्रे ॥ ॐ सद्योजातं प्रपद्यामि स
 भवाय नमः ॥ इति पादयोः ॥ ॐ मानस्तोके तनये मान आयो ० हवामहे ॥ इति सर्वांगे
 विलिप्य ॥ स्नात्वा आचम्य ॥ आपो हि षेति तिसृभिः ॥ तदनंतरं गोमयमादाय ० गंध

द्वारांदुराधर्षा ० श्रियं ॥ अग्रमगंचरंतीनामोषधीनां वने वने ॥ तासामृषभपत्नी
 नां पवित्रं कायशोधनं ॥ तन्मे रोगांश्च रोगांश्च नुद गोमय सर्वदा ॥ शिरः प्रभृत्य
 गानि विलिप्य स्नात्वा ॥ आचम्य आपो हि षेति मार्जनं ॥ ॐ बकिं स्थापुर्वेता नां शि
 वं विभवि पृथिवि ॥ प्रयाभूमिं प्रवृत्वा तिमन्दाजिनो विमहिनि ॥ इति भू
 मिं प्रार्थ्य ॥ माघोरिषत्वनिताय स्मै चारु रवनामिवः ॥ द्विपञ्चतुष्यदस्मा
 कं सर्वमस्त्वनातुरं ॥ खनित्वा ॥ स्यानापृथिवि भवानक्षरा निवे
 रानी ॥ यछानः शर्म सप्रथः ॥ मृत्तिका गृहीत्वा ॥ आयने ते पराय
 णे दूर्वा रोहंतु पुष्पिणीः ॥ रुद्राश्च पुंडरीकाणि समुद्रस्य गृहा इमे ॥ दूर्वा ग
 र्हीत्वा ॥ भूमौ निधाय गायत्र्या मृदमभ्यक्ष्य ॥ ॐ ज्ञाता रमिं इमं वि तारमिं
 देहवेहवे सुहवं श्वरमिं इं ॥ कथामिश्रं कं पुरुहूतमिं इं स्वस्ति नो मघवाधा

उत्सृज्यः ॥ पूर्वतः ॥ यमायसेसुभंस्तुतयमायजुहुताहविः ॥ यमं हयसो गच्छय
 निदूतोऽनरंकृतः ॥ दक्षिणतः ॥ ॐ तत्त्वायामिब्रह्मणा वंदमानस्तदाशा
 स्तेयजमानो हविर्भिः ॥ ॐ हे कमानो वरुणो हवाध्युरुशंसमानऽनायुः
 प्रमोषीः ॥ पश्चिमतः ॥ वयं सोमव्रते तव मनस्तनूषु बिभ्रतः ॥ प्रजावतः
 सचेमहि ॥ उत्तरतः ॥ तत्सूर्यरोदसी उभे दोषावस्तोरुपब्रुवे ॥ भोजे घस्मा
 अभ्युच्चरासदा ॥ उपरिष्ठात् ॥ अधः पश्य स्वमेपरिसंतरोपादकौ हर
 ॥ माते कशपूकौ दृशन्त्री हि ब्रह्मा बभूविथ ॥ अधः ॥ अंगेषु विलिप्य ॥ सरु
 स्त्रशीर्षेति शिरसि ॥ अक्षीभ्यां ते नासिकाभ्यां कर्णाभ्यां छुबुकादधि ॥
 या यक्ष्मं शीर्षण्यं मस्तिष्काजिह्वा विवृहामिते ॥ मुरेव ॥ ग्रीवाभ्यस्त उष्णि
 हाभ्यः कीकसाभ्योऽनूक्यात् ॥ यक्ष्मं दोषण्यं मंसाभ्यां बाहुभ्यां वि
 वृहामिते ॥ कंठे ॥ अंग्रेभ्यस्ते गुदाभ्यो विनिष्ठो हृदयादधि ॥ यक्ष्मं

मतस्नाभ्यां यक्त्रः प्राशिभ्यो विवृहामिते ॥ हृदये ॥ नाभानाभिर्नऽआददेचस्तु
 चित्सूर्य सचा ॥ कर्वैरपत्यमादुहे ॥ नाभौ ॥ त्रिमिंदसजोष समर्कं बिभर्षि बाह्वोः
 ॥ वज्रं शिरानऽओजसा ॥ इति बाह्वोः ॥ सोमानं स्वरणं हृणुहि ब्रह्मणस्पते ॥
 कक्षीवंतं यऽओ शिरजः ॥ कक्ष्योः ॥ यः कुक्षिः सोमपातमः समुद्र इव
 पिबते ॥ उवशरापो न काकुदः ॥ कुक्ष्योः ॥ बर्हीनां पिता बहुरस्य पुत्रः श्वि
 दि श्वाकृणोति समनावगत्य ॥ इषुः संकाः पतनाश्च सर्वाः पृष्ठे निनक्षो जयति प्र
 सृतः ॥ पृष्ठे ॥ उरुभ्यां ते अक्षी वज्रापाणिभ्यां प्रपदाभ्यां ॥ यक्ष्मं श्रोणिभ्यां भा
 स सदाद्रं सो विवृहामिते ॥ जान्वाः ॥ इत्यूर्वोः ॥ मेहनादनं करणा ह्येभ्य
 स्ते नरेभ्यः ॥ यक्ष्मं सर्वस्मादात्मनस्तमिदं विवृहामिते ॥ जान्वोः ॥ ए
 तावानस्य महिमा ० दिवि ॥ पादयोः ॥ यस्य विश्वानि हस्तयोः पंचक्षिती

उ.स. नां वक्तुं ॥ स्थाशयस्वयोऽस्मिन्मन्त्रे वा शानिर्जतिः ॥ इति हस्तयोः ॥ अं
 गादंगाल्लोमो लोमो जातं पर्वणि पर्वणि ॥ यश्च सर्वस्मादात्मनस्तमिदं
 विवृणोति ॥ पुरुषसूक्ते सर्वं गोविलिप्य ॥ अनंतरं शिरसि सतिलद्व
 वीमदं विधाय ॥ तत्र मंत्राः ॥ अश्वक्रां ते रथक्रां ते विष्णुक्रां ते वसंधरा ॥
 शिरसाधारधिष्यामिरक्षस्व मां पदे पदे ॥ भूमिर्धरणी लोकधारिणी ॥ उ धेनु
 धृतासि वराहेण हृष्टेन रात बाहुना ॥ मृत्तिके रुन मे पापं यन्मया दुष्क
 तं कृतं ॥ मृत्तिके ब्रह्मदत्तासि काश्यपेनाभिर्मंत्रिता ॥ मृत्तिके देहि मे पुष्टिं
 त्वयि सर्वं प्रतिष्ठितं ॥ मृत्तिके प्रष्टितं सर्वं तन्मे निर्णुद मृत्तिके ॥ तया ह ते
 नपापेन गच्छामि परमां गतिं ॥ ततः ॥ आपोऽस्मान्मातरः शुंध्यंतु च ॥
 तेन नो घृतमवः पुनंतु ॥ विश्वं हि रिप्रं प्रवहंति देवी रुदिदाभ्यः शुचिरापूत

एमि ॥ इदं विष्णुर्विचक्रमे त्रेधा निदधे पदं ॥ समूक्तमस्य पांसुरे ॥ इत्येताभ्यां स्नात्वा
 तीर्थं प्रार्थयेत् ॥ एभिर्मंत्रैः ॥ हिरण्यश्वं गंवरुणं प्रधेतीर्थं मे देहि याचितः ॥ यन्मया
 मुक्तमसाधूनां पापेभ्यश्च प्रतिगृहः ॥ यन्मे मनसा वाचा कर्मणा दुष्कृतं कृतं ॥ तं न इदं वा
 वरुणा बृहस्पतिः सविता च पुनंतु पुनः पुनः ॥ गंगा गंगेति यो ब्रूयाद्यो जनानां शतैरपि ॥
 मुच्यते सर्वपापेभ्यो विष्णुलोकं स गच्छति ॥ याः प्रवते निवत उद्धत उदन्वती रनुदका
 श्रवाः ॥ ता अस्मभ्यं पयसा पिब्यमानाः शिवा देवी रशिषा दाभवंतु सर्वा नद्या अ
 शिमि दाभवंतु ॥ इति मंत्रेण प्रवाहाभिमुखं स्त्रिर्निमज्ज्य ॥ अथ मार्जनं कुर्यात्
 अंबयोयं स्रग्ध्वामिर्जामयो ॥ ऋक् ७ तं मा सं सृज वर्चसा ॥ समुद्रज्येष्ठाः सलिल
 स्य मध्यात् ॥ ऋक् १ एतो निद्रंस्त वाम ॥ ऋक् ३ आपो हिष्ठा ॥ ऋक् ॥ त्रिभिर्द्वंद्वेव
 सवितर्वषिष्ठेः ॥ ऋक् ॥ ७ ॥ ऋतं चेति तत्त्वेन त्रिरावृत्त्या अघमर्षणं कुर्यात् ॥

उत्स० तरुतमं दीर्घकृ० तद्विष्टोः परमं० ऋक् । रक्षाणे॥ अग्नेतवरक्षणे० प्रतिष्कुरयि रूज० ऋ० यकिं
 चेदं वरुणे देव्ये जने० अचितीय तव धर्मा युयोपि ममान० । रत्येतभ्यां जपित्वा॥ पुनस्नात्वा॥
 स्नानांगतर्पणं कुर्यात्॥ ब्रह्मादयो ये देवाः॥ तान् देवांस्तर्पयामि । भूदेवांस्तर्प० भुवदेवां०
 स्वदेवांस्तर्प० भूभुवस्वदेवां० कृष्णोद्वेपायनादयो ये ऋषयः॥ उपवीति । तान् ऋषींस्त०
 भूर्ऋषींस्त० भुवर्ऋषींस्त० स्वर्ऋषींस्तर्प० भूभुवस्वर्ऋषींस्तर्प० प्राचीनावीति । सोमः
 पितृमान्यमों गिरः घाताः कव्यवाहनादयोपि पितरः । तान् पितॄंस्तर्पयामि । भूः पितॄंस्त०
 भुवः पितॄंस्त० स्वः पितॄंस्त० भूभुवः स्वः पितॄंस्त० अग्निदग्धाश्च ये जीवा ये प्यदग्धाः कु
 लेभ्यः॥ भूमो दत्तेन तोयेन तत्तायां तु परांगतिं॥ यन्मया दूषितं तोयं शरीरमल
 संभवत्॥ तद्दोषपरिरुद्धं यक्ष्माणं तर्पयाम्यहं॥ इति तदेजलां जलं निक्षिप्य
 तदनंतरंधोतवाससि परिधाय॥ आचम्य प्राणनायम्य उत्सर्जनांगत्वेन आ

रुं प्यती सरु कश्यपादि ऋषिपूजनं करिष्ये॥ पीठादौ दक्षिणावर्तिं कुर्यात्
 यिषुनी विलिना पूजयेत्॥ तत्र मंत्रः॥ ऋषे मंत्रकृतां रक्षाभ्यः कश्यपो दूर्ध
 यन् गिरः॥ सोमं नमस्य राजानं योजते कीरुधां प्रति रिंशये दोषपरिस्त्रव॥
 भूभुवः स्वः कश्यपाय नमः कश्यपं आवाहयामि॥ एवं सर्वत्र ॐ आत्रिर्य
 दाम वरोहन्त बीसम जोहवी न्नाथ माने वयोषा॥ रयेन स्य चिज्जवसान्
 तनेना गच्छ तमाश्विना रं तमेन॥ आत्रिं०॥ एवानः स्पृधः समजा समस्वि
 द्दरांधिमिथतीरदेवीः॥ विद्यामवस्तोरवसागृणं तोभरद्वाजा॥ उत त
 इंदूनं॥ भरद्वा० प्रसूतो भस्मकरं चरावपि स्तोमं चे मं प्रथमः स्तरिरुन्मजे
 ॥ सुते स्नातेन यद्यागमं वां प्रति विश्वामित्रजमदग्नीदमे॥ विश्वामित्रा० ४
 अभिवागोतमा गिरा जातवेदो विचर्षणे॥ द्युम्ने रभिप्रणोतुमः॥ गोत०

उत्स. गणानाजमदग्निनाथोनावृतस्यसीदतं॥पातंसोममृतावृधा॥जमदग्नेये॥
 उत्स. उत्तारिमित्रावरुणोवसिष्ठोर्वर्याब्रह्मन्मनसोधिजातः॥इप्संस्कनं ब्रह्म
 णोदेव्येनविश्वेदेवाःपुष्करेत्वाददंत॥वसिष्ठाय०७॥अत्रेयथानुसूयास्याद्वसि
 ष्ठस्याप्यरुंधती॥कोशिकस्ययथासतीतथात्वमपिभर्तारि॥अरुंधती०८॥
 इतिमंत्रेणआवाह्य॥अथपूजामंत्रः॥करयपोत्रिभरद्वाजोविश्वामित्रोथगो
 तमः॥जमदग्निर्वसिष्ठश्चसाध्वीवैवाप्यरुंधती॥देवाएतस्यामवदंतपू
 र्वसप्तऋषयस्तपसेयेनिषेदुः॥भीमाजायाब्राह्मणस्यापनीतादुर्धादधा
 तिपरमेव्योमन्॥इतिमंत्रेणपुरुषस्तैनवाषाडशोपचारैःसंपूज्यमंत्र
 पुष्पपुंद्रका॥प्रधानतर्पणंउपवीतिनाकार्यं॥साक्षताभिरद्भिः॥उत्सर्जनांगत्वे
 नतर्पणंकरिष्ये॥ॐसावित्रीतर्पयामि१ब्रह्माणंत०२श्रद्धांत०३मेधांतर्प०४
 प्रज्ञांतर्प०५धारणांतर्प०६सदसस्पतिंतर्प०७अनुमतिंत०८छंदास्यग्र
 करयनातिर्जयतकः

शींतर्पयामि॥अग्निंतर्पयामि१अष्टणसूर्यंत०२अग्निंत०३शकुंतंत०४अग्निंत०मि
 त्रावरुणोत्पेतं॥अग्निंत०अपस्तर्प०अग्निंतर्प०मरुतःतर्प०अग्निंत०विश्वान्देवा
 स्तर्प०अग्निंत०इंद्रासोमोत्पेतं॥इंद्रंत०अग्नमरुतस्तर्प०पवमानसोमं
 सोमंतर्प०अग्निंत०संस्तानंत०करयपंत०अत्रितर्प०भरद्वाजं०विश्वामित्रं०
 गौतमंत०जमदग्निंत०वसिष्ठंत०अरुंधतींत०ततःनित्यतर्पणंकुर्यात्
 प्रतिपुरुषंस्वपितृस्तर्पयित्वा॥सव्येनोपसव्येनयमादीस्तर्पयेत्॥यमं०
 धर्मराजंत०मृत्युं०अंतकंत०वैवस्वतंत०कालंत०सर्वभूतक्षयकरं०
 औदुम्बरंत०दध्रंत०नीलंत०परमेष्ठिनंत०वृकोदरंत०चित्रंत०चित्रगु
 षंत०१४॥ततः॥यमोनिहंतापितृधर्मराजोवैवस्वतोदंडधरश्चकालः
 ॥भूताधिपोदत्तकृतानुसारीहृतांतमेतद्दशभिर्जपंति॥यममंत्रं दश

उत्स- विजयंति ॥ इमं मंत्रं दशवारं जपेत् ॥ ततः शान्त्यर्थं सवृक्ष्यर्थं शान्तिसूक्तं पठेत् ॥
 ९ सूक्तं निपठेत् ॥ ततः आनोमशानं शान्तिं शान्तिं शान्तिं शान्तिं शान्तिं शान्तिं शान्तिं शान्तिं शान्तिं शान्तिं
 वाचकं कृत्वा पठेत् ॥ संवत्सरं शान्तिं शान्तिं शान्तिं शान्तिं शान्तिं शान्तिं शान्तिं शान्तिं शान्तिं शान्तिं
 प्रदेवत्रा ब्रह्मणे ब्रह्मस्य ते प्रतिभे देवतामिहि द्यादरा च ॥ १२ अष्टावदतव संवर्ग
 त्रयं ॥ ऋषयो वैसरत्यां स्वं उदयं ब्राह्मणं इत्येतानि जपित्वा कर्म समाप्तिं कृत्वा
 वेदप्रीत्यर्थं त्रिभ्यो ॥ धिकान् ब्राह्मणान् भोजयिष्ये ॥ विश्वे ताते सवने प्रवाच्या ॥
 पाचकं मध्यं निंदसुन्वते ॥ पारावतं यत्पुरु संभृतं वस्वपावृणोः शरभा
 यऋषिबंधवे ॥ इति मंत्रेण ऋषीं जलेनुदा सयेत् ॥ इति उत्सर्जनसमाप्तः ॥ अ
 थोपाकरणं ॥ तत्र नक्षत्रादिरवंडे सति तदानीं निर्णयादिकं मध्ये अवसेयं ॥ प्र
 योगमात्रं च त्रैच्यते ॥ ततः प्रातः संध्यादिनित्यविधिं विधाय सर्वैः सह

मिलित्वा ॥ आचम्य प्राणयामं कृत्वा देशकालौ स्मृत्वा ॥ न माध्याह्ना नामध्येष्यमा
 मता णानां छंद आदीनां यातयो निरासेनाप्यायनद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं एभिर्ब्रा
 ह्मणेः सह उपाकरणं रव्यं कर्म करिष्ये ॥ आदौ निधता सिध्यर्थं गणपतिपूजन वि
 पूर्वकं स्वस्तिवाचनं करिष्ये ॥ सर्वं कृत्वा ॥ नूतन ब्रह्मचारी मम गृहाणाधिका
 रसिध्यर्थं उपाकर्णं रव्यं कर्म करिष्ये ॥ तदंगं गणपतिपूजनं पुण्या ॥ वेदं कृत्वा च न मा
 तृकापूजनं नो दीश्राध्यं करिष्ये सर्वं कृत्वा ॥ उपाकरणहोमं कर्तुं स्तुतिं लादिसर्वं
 कर्म करिष्ये ॥ अग्निप्रतिष्ठापनादिध्यानांतं कृत्वा समिद्वयं त्रयं वा दाय देशकालौ
 संकीर्त्य अस्मिन् न्वाहिते ग्नावित्यादि चक्षुषी आज्येनेत्यंतमुत्तवा अत्र प्रधानं ॥ सा
 वित्री १ ब्रह्माणं २ श्रध्यां ३ संध्यां ४ प्रसां ५ धारणां ६ सदस्पतिं ७ अनुमतिं ८ छंदां
 स्य ऋषीन् ९ एताः प्रधानदेवताः आज्य इव्येण ॥ पुनरत्र प्रधानं ॥ अग्निं १ ॥

उपा. अतृणसूर्योऽग्निं १ राकुंतं ४ अग्निं ५ मित्रावरुणो ६ अग्निं ७ अवि ८ अ
 ९० ग्निं ९ मरुतः १० अग्निं ११ विश्वानिवा १२ अग्निं १३ इंद्रा सोमो १४ इंद्रं १५ अग्ना
 मरुतः १६ अवमान सोमं १७ सोमं १८ अग्निं १९ संस्तानं २० अनाः प्रधानदेव
 ताः पुनरत्र प्रधानं दधिसक्तु इत्येण ॥ शेषेण स्विष्टकृतं न निमिध्न संस्तु
 न नेन रुद्रं सोपवीते परमान्मानं अथा समन्निमित्या यत्काममिदं यन्मावधा
 यपरिसमरुहनादि पूर्णपात्रे निधानां संकृत्वा भर्जितं वपिष्टं दधिमिश्रितं दधि
 सक्तु वा रव्यं रुविः संपाद्या ज्य संस्कारदि दधिसक्तु प्रोक्षणादि सर्वैः सहाचारब्धः
 इध्मा धानाद्या ज्यभागां संकृत्वा स्ववेणा ज्य कृतीर्जुयात् ॥ सावित्र्ये स्वाहा ॥ सावि
 त्र्या इदं नमः १० ब्रह्मणे स्वा० ब्रह्मण इ २ अध्याये स्वा० अध्याया इ ३ मेधाये स्वा०
 मेधाय इ ४ प्रज्ञाय स्वा० प्रज्ञाय इ ५ धारणाय स्वा० धारणाय इ ६ सदस्यत १०
 ये स्वा० सदस्यतय इ ७ अनुमतये स्वा० अनुमतय इ ८ छंदोभ्यः क्रविभ्यः स्वा०

पंचावती चेनेन प्रार्थितः ॥ आचार्यः उस्सर्जनात्तवत् अवदानार्थेन ॥ प्रसूतो
 नसमं करं चरावपि ० सने सातेन य० दधिसक्तु नवदाय ॥ अग्निमीके नधु छंदा अग्नि
 न्या गायत्री ॥ उपाकरणं दधिसक्तु हेम विनियोगः ॥ ॐ अग्निमीके पुरोहितं यमस्य
 देवमचिजं ॥ होतारं रत्नधातनं स्वाहा ॥ अग्नय इ १ कुंभं भक्तस्तदगस्त्या सृण
 सूर्यो नृदुप ॥ उपाक ० ॐ कुंभं भक्तस्तदब्रवीद्विरेः प्रवर्तमानकः ॥ दृष्टिकस्यार
 संविपनरं संदृष्टिकते विषं स्वाहा ॥ अतृणसूर्यभ्य इ २ त्वमग्ने शौनको गृहसम
 होमिर्जगती ॥ उपाक ० ॐ त्वमग्ने दधिसक्तु माशुशु क्षणिस्त्वमद्वयस्त्वमरमन
 स्परि ॥ त्वं वने ज्यस्त्वमोषधीभ्यस्त्वं नृणां नृपते जायसे शुचिस्वाहा ॥ अग्नय ० ३
 आवदनात्समदः राकुंतो जगती ॥ उपाक ० ॐ आवदंस्त्वं राकुने भद्रमावदत्
 षणीमासीनः समतिंचिकि स्थिनः ॥ यदुत्पतन्वदसि कर्करि यथा बृहद्देम

उपा- विदथे सुवीरा स्वाहा । शकुंतायेदं ०४ सोमस्य नागायिना विश्वामित्रोऽग्निस्त्रिष्टुप्
 ११ उपाकर ० ॐ सोमस्य मातुर्वसंवक्ष्यन्नेव हि चकुर्य विदथे यजध्ये ॥ देवाः अर्च्य
 दीद्यं जेः अदिशमायः अनेतन् जुषस्व स्वाहा । अग्नय इ ० ५ गणानां नागो जमदग्नि
 मित्रावरुणो गायत्री । उपाक ० ॐ गणानां जमदग्निनाथो ह्येतस्य सीदतं ॥ पानं सोमम
 तादृधा स्वाहा । मित्रावरुणाभ्यामिदं ० ६ त्वां ह्यग्निगोतमो वामदेवोऽग्निरष्टी ॥ उपाक ०
 त्वां ह्यग्ने सदमित्तमन्यवे देवा सो देवमरतिं न्येरिर इति क्रत्वां न्येरिरे ॥ अमर्ययज
 तमर्येष्टा देवमादेवं जनतप्रचेतु विश्वमादेवं जनप्रचेतसं स्वाहा । अग्नय इ ० ७ धा
 मंते गोतमो वामदेवः आपो जगती । उपाक ० ॐ धामंते विश्वं भुवनमधिष्ठितमंतः
 समुद्रदृष्टं तरायुषि ॥ उपामनीके समिधेय आभृतस्तनत्रयाममधमंतं तर्तु ११
 मिं स्वाहा । अग्नय इ ० ८ अबोध्यात्रेयो बुधगाविष्टिरावग्निस्त्रिष्टुप् । उपाक ० ॐ अबो

ध्यग्निः सपिधा जनानां प्रतिधेनुमिवायती मुषासं ॥ यद्वा इव प्रवया मुञ्जिह्वानाः
 प्रभानवः सिस्त्रतेनाकमच्छ स्वाहा । अग्नय इ ० ९ गंतान आत्रेयावयाम रुन्मरु
 तोति जगती । उपाक ० ॐ गंतानाय जंयतियाः सुरामिश्रोता हवमरसावयाम
 रुत ॥ ज्येष्ठा सोमपर्वता सो व्यामनिययंतस्य प्रचेतसः स्यात्तदुर्ध्वं तैवो निदस्वा
 हा । मरुद्वा इ ० १० त्वं ह्यग्ने बार्हस्पत्योऽज्ञारद्वा जोऽग्निस्त्रिष्टुप् । उपाक ० त्वं ह्यग्ने प्रथ
 यमो मनोता स्याधियोऽभ्रवोदस्महाता ॥ त्वं सीं वृषन्नक्ष्णोर्दुष्टरीतुसहो वि
 श्वस्मे सहसे सहध्ये स्वाहा ॥ अग्नय इ ० ११ योनस्वः पायुर्भारद्वा जो विश्वे देवा
 अनुष्टुप् । उपाक ० ॐ योनस्वोऽरणो यश्च निष्ट्यो जिघांसति ॥ देवास्तं सर्व
 धूर्ध्वं तु ब्रह्मवर्त्ममांतरं स्वाहा । विश्वेभ्यो देवेभ्य इ ० १२ अग्निं नरो मे मित्राव
 रुणिर्वसिष्ठोऽग्निर्विराट् । उपाक ० ॐ अग्निं नरा दीधितिमिररण्याहस्तं न्यु

उपा. तीजनयंत प्रशस्तं॥ दूरेष्टांगरूपतिमययुं स्वाहा॥ अग्नयः०१ प्रतिचक्ष्व
 १२ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठं दामोनावनुष्टुप्॥ उपाकर० ॐ प्रतिचक्ष्व दामोनावनुष्टुप्
 गतं॥ रक्षोभ्यो वधमस्य तमाशानि पातुमद्यमा इंदो सोमाये०१४ मा
 चित्काण्वः प्रगाथ इंदो हृती॥ उपाकर० ॐ नाचिदन्यद्विजं सत सखायामा
 सचा रिषण्यत॥ इंदुमिन्तोता दृषणं सते नुदुरुक्था च शंसत स्वाहा॥ इंदोयेदं०१५
 आग्नेयाहिसोमरिराग्निना रुत ननुष्टुप्॥ उपाकर० ॐ आग्नेयाहिसोमरिरा
 खारुदेभिः सोमपीतये॥ सोमयी उपसृष्टुतिं नादयस्व स्वर्णं रे स्वाहा॥ अ
 वनामरुद्रा इ०१६ स्वादिष्टयामध्वंदाः पवमान सोमो गायत्री॥ उपाकर० १२
 ॐ स्वादिष्टयामदिष्टयापवस्व सोमधारया॥ इंदो यपातवे सतः स्वाहा॥
 पवमान सोमायेदं०१७ यत्ते राजन्मारीचः करयः सोमः पदुतिः॥ उपा० यत्ते

राजन्मारीचः करयः सोमः पदुतिः॥ अगती वामानस्तारीन्माचनः किंचनः
 किंचनाममदिंदोयेदोपरिस्वव स्वाहा॥ सोमायेदं०१८ अग्नवृहन्नास्यस्त्रितो
 निस्त्रिष्टुप्॥ उपा० ॐ अग्नवृहन्नुषसामर्ध्वः॥ अस्थानि जगन्वाननसो ज्यो
 तिषागात्॥ अग्निर्मानुना रुता स्वंगः॥ आजतो विश्वा स धान्य प्राः स्वाहा
 अग्नयः०१९ समानीवः संवननः संज्ञानमनुष्टुप् उपा० ॐ समानीवः आकू
 तिः समाना हृदयानिवः॥ समानमस्तु चो मनो यथा वः सुसहासति स्वा
 हा॥ संज्ञानीये०२० उपाकरणोक्तमंत्रैः रुचास्त्रिष्टुप्तं रुचारजुप्रहरणं च रुचा
 दधिसक्तुं प्राश्नीयुः॥ दधिसक्तुं स्तुतुं रुचा॥ दधिक्राव्य इत्यस्य गीत
 मो वामदेवो दधिकावानुष्टुप्॥ दधिसक्तुं प्राशने विनियोगः॥ ॐ दधि
 काव्यो॥ अकारिषं जिह्वारश्चस्य वाजिनः॥ सुरभिर्नामुखा करत्प्रण आ

उपा. यं पिताः प्रस्वाहा ॥ इति पीत्वा च मयपरिस्ता^{मा} स्तादजलिं कृत्वा न्येनापः से चयि
 १३ स्नानेनोदकेन नार्जयेयुः ॥ अथ यत्सोपवीतं रुक्मं ॥ यत्सोपवीतं सुचिं निधाय
 अग्निधारैकुर्यात् ॥ यत्सोपवीतमिति नंत्रस्य परब्रह्म परमात्मा त्रिष्टुप् ॥ श्रोतस्मा
 त्कनोद करणप्रधानयत्सोपवीतं रुक्मं विनियोगः ॥ ॐ यत्सोप
 वीतं पर ॥ अथ प्रजापतेयं स रुजं पुरस्तात् ॥ आयुष्यमग्न्यं प्रतिमुं
 च शुभ्रं यत्सोपवीतं बलं नस्तु ते जे स्वाहा ॥ परमान्मन उदं न न न ॥ ततो
 वेदधीत्यर्थं यत्सोपवीतं गुरुवेदचा ॥ अपसव्येन पित्रादिभिः पुन्ये कं कं वाद
 स्वाधारयेयुः ॥ ॐ अग्निरिति नंत्रिः सुभिः यत्सोपवीतान्यभ्युक्ष्यमाविश्यामि मे
 श्य यत्सोपवीतमंत्रेण धारणादिकृत्वाग्नेः पश्चाद्दर्शयेत्प्राङ्मुख उपवेशनादिवे ३३
 दारं भणादि उत्सर्जनं कृत्वा कारणं कृत्वा नमो ब्रह्मणे इति परिधानीय त्रिजं
 पांतेरिष्येः उत्थाय ॥ उपा कृत्वा विवेदाः ॥ इत्युक्त्वा ब्रह्मं जलिं स्थपयित्वा

कं कटो निवेश्य वृद्धिरसीति जलं स्पृष्ट्वा ॥ प्रायश्चित्तादि होमशेषं समाप्य ॥
 अयाश्चेति विमदो अया कृत्वा पङ्क्तिः ॥ प्रायश्चित्ताज्य होमे विनियोगः ॥ अयाश्च
 मे स्य न भिशस्तीश्च सत्यमि चमयाः असि ॥ अया सा वयसा कृतो या स रुक्मं
 हिवेया नो धिमे भेषजं स्वाहा ॥ अयं सैग्नय इ० अतो देवा मेधातिथिर्गायत्री ॥ प्राय
 श्चिता० अतो देवाः अवंतु० देवेभ्य इ० इदं विष्णुर्मधातिथिर्विष्णुर्गायत्री ॥ प्राय ॐ
 इदं विचक्रमेते० विष्णवे इ० व्यस्तसमस्त व्याहृतीनां विश्वामित्रजमदग्निभरद्वा
 जस्रगवक्रपयः ॥ अग्निर्वायुः सूर्यप्रजापतयो देवता ॥ गायत्र्युष्णिगनुष्टुप्
 रुक्मः छंदांसि ॥ प्रायश्चि० ॐ भूः स्वाहा ॥ अग्नये इ० ॐ भुवः स्वाहा ॥ वायवे इ० ॐ स्वः
 स्वाहा ॥ सूर्यायेदं० ॐ भूर्भुवः स्वः स्वाहा ॥ प्रजापतये इ० अनास्तातमिति मंत्र
 द्यस्य हिरण्यगर्भोऽग्निरनुष्टुप् ॥ ताता तातदोषनिबर्हणार्थं प्रायश्चित्ताज्य

उपा. होमे विनियोगः ॥ ॐ अना ता तं यदा ता तं यत्तस्य क्रियते मिथु ॥ अग्ने तदस्य
 १४ कल्पय तं हि वेथ यथा तथं स्वाहा ॥ अग्नय ० ॐ पुरुष संमिता यत्ता यत्तः पुरुष
 संमितः ॥ अग्ने तदस्य कल्पय त्वं हि वेथ यथा तथं स्वाहा ॥ अग्नय ० ॐ
 यत्ता कत्रे स्यात्स्यस्त्रि तोग्निस्त्रिष्टुप् ॥ सा ता ता तदोष निर्वर्णार्थं प्रा ० ॐ
 यत्ता कत्रा नन सा दी न दक्षा न यत्तस्य मन्त्रे मती सः ॥ अग्निष्ठ स्था ता क
 तु विद्वि जान न्य जिष्ठो देवाः ॥ तुरो य जाति स्वाहा ॥ अग्नय ० यद्देवा
 अभित पा मरु तस्त्रिष्टुप् ॥ मंत्र कर्म विपर्या सादि निमित्त क प्राय ० ॐ य
 यद्देवा अति पात या नि वा चा च प्र यु ती देव हे क नं ॥ अरा यो अस्मा
 अभि दुष् ना य ते न्यत्रा स्मन्मरु तस्तं निधेत न स्वाहा ॥ मरुद्भ्य ० सां ग
 ता सिध्य र्थं सर्व प्राय ० ॐ भूर्भुवः स्वः स्वाहा ॥ प्रजापतय ० संस्थाव होमे ॥

विश्वेभ्यो देवभ्य स्वाहा ॥ विश्वेभ्यो देवभ्य ० ॥ बर्हिषि पूर्ण पात्रं निविधेत् ॥ पूर्णम
 सि पूर्णमेभूयाः संपूर्णमसि संपूर्णमेभूयाः सदसि सन्नेभूयाः सर्वमसि सर्वमे
 भूयाः ॥ अक्षितिरसि मामेक्षेष्टाः ॥ इति जपिन्वा ॥ प्राच्यां दिशि दिवा नृत्विजो मार्ज
 यंतां ॥ दक्षिण स्यां दिशि मासाः पितरो मार्जयंतां ॥ अप उप स्पृश्य ॥ प्रतिच्यां
 दिशि गृहाः पशवो मार्जयंतां ॥ उदीच्यां दिश्याप ऊषधयो वनस्पतयो मार्ज
 यंतां ॥ उर्ध्वायां दिश्या सः संवत्सरः प्रजापतिर्मार्जयतां ॥ आपो अस्मानित्यस्य दे
 वश्रवा आपस्त्रिष्टुप् ॥ मार्जने विनि ० ॐ आपो अस्मान्मातरः शुध्यं तु घृते न नो
 घृतघ्नः पुनं तु ॥ विश्वं हि रिप्रं प्रवहंति देवी रुदिदाभ्यः शुचिरापूतमि ॥ इदमापः
 सिं कट्वाप आपो नृष्टुप् ॥ मार्ज ० ॐ इदमापः प्रवहंत ० यद्वाहमभि दुद्दे ० सुमित्र्या
 न आप ओषधयः संतु दुर्मित्र्याः स्तस्मे संतु यो स्मां द्वेष्टियं च वयं द्विष्टः ॥ माहं प्र

उपा० १५ जांपरासिचंयानः सयावरीस्थन॥ समुद्रैवोनिनयानि संपाया अपीय॥ ता
 आपः समुद्रंगच्छतीति ध्यात्वा॥ अग्निचन इति च तस्य गंगोपायनालोपा
 यनावाबंधः स्वबंधः श्रुतबधुर्विप्रबधुश्चैकचोत्रपयः॥ अग्निर्देवता द्विपदा
 विराट्छंदः॥ अग्निउपस्थानेवि० ॐ अग्निस्तेनो अंतमउनत्राता० वस्करग्नि०
 सनेवैधि० तंवात्रोविष्ट० इत्युपस्थाय॥ मनस्त्वाकेतिकुत्सारुद्राजगती॥
 ओचमेस्वरश्चमे० परित्तरणान्युत्तरेविसृजेत्॥ परिसमरुनं पर्युक्षणं॥ विश्वा
 निनादुर्गहाजातवेदः० अग्निंपूजयित्वा॥ यस्य स्मृत्या प्रमादाकुर्वं० अनेन उपा
 करणैरामारयेन कर्मणा भगवान्यत्तस्य परमेश्वरः प्रीयतां नम॥ गच्छ गच्छ
 स्वरश्चैष्टस्वस्थाने परमेश्वर॥ यत्र ब्रह्मादेवो देवास्तत्र गच्छ कुलाशन॥ वेदप्रिय
 र्थं ब्राह्मणान् भोजयित्वा दक्षिणां दद्यात्॥ वेदप्रियर्थं श्राद्धं कुर्यादिति निर्णयामते १५

उक्तं कुर्वीति ब्राह्मणः श्राद्धं वेदानुद्दिश्य शक्तित इति भविष्योत्तरात्॥ नवब्रह्म चारी
 उक्तमंत्रेण वस्त्रं अजिनं च सौपवीतं च खलं दंडं च कोपीनं परिधाय जीर्णान्यागंकु
 र्यात्॥ जले निक्षिप्य अन्यसर्वं समानं॥ अथ यत्तापवीतं दानदेम० धारणकाल
 माह काष्ठाजिनः॥ वेदारंभणतः पूर्वं सक्तु प्राशनतः परं॥ नवयत्सौपवीतानि रुचाद
 त्वाच धारयेत्॥ इत्यादिह मादिः॥ अथ सभादीपप्रयोगः॥ देशकालो संकीर्त्य मम
 इह जन्मनि जन्मांतरं च दीर्घायुष्यपुत्रपौत्रसौभाग्यादि अवैधव्यादिसभादीपिक्ताने
 कफलावाप्तिकां चोहं ब्रह्म विष्णु महेश्वर प्रीत्यर्थं ब्राह्मणसभायां ब्राह्मणाय सभा
 दीपदानमहं करिष्ये॥ तदा दोग्गणपतिपूजनं पुण्याहवाचनं दीपपूजनं कसर्वं कृत्वा॥
 तत्र मंत्रः॥ श्रावण्यां श्रावणरक्षे सभायामग्निं संनिधौ॥ व्रीहितं दुलपिष्टश्च किंचि स
 चकनिर्मितं॥ घृतवर्त्यग्निं संयुक्तं विमले कांस्यभाजने॥ सपादतं दुलप्रस्थं पूरितं सु

उपा० ८६ सुप्रतिष्ठितं ॥ अवैधव्यं सपुत्रत्वं दीर्घायुः सुखवाप्तये ॥ सभा दीपप्रदास्ये हंतुभ्यं विप्र
सदक्षिणं ॥ ब्रह्मा विष्णु महेश्वरीयतां दीपदानतः ॥ ममाभीष्टप्रदाः संतु भवोस्मि
न्वाप्तवांतरे ॥ सर्वकामप्रदानं नृणां दीपदानप्रतोषितः ॥ श्रावणमास्युपावर्त्मण्यार
ब्धे विप्रसंनिधौ ॥ सभा दीपप्रदानेन मतः शान्तिं प्रयच्छ मे ॥ अनेन दीपपूजनेन
ब्रह्मा विष्णु शिवः प्रीयतां ॥ ब्राह्मणपूजनं कृत्वा ॥ अग्निर्ज्योतिरविर्ज्योतिश्चंद्रज्यो
तिस्तथैव च ॥ उत्तमः सर्वज्योतीनां दीपो यं प्रतिगृह्यतां ॥ अत्यंतमुज्ज्वलं दीपं अ
ज्ञानांधनिवारणं ॥ सौभाग्यारोग्यकामानां सभा दीपं प्रयच्छ मे ॥ भो दीपं ब्रह्म
रूपस्त्वं ज्योतिषां मधुरव्ययं ॥ आरोग्यं देहि पुत्रांश्च अवैधव्यं प्रयच्छ मे ॥
श्रावण्यां श्रावणे रक्षे सभा यामग्नि संनिधौ ॥ सभा दीपप्रदा स्यामि सुखसं
तानहेतवे ॥ दीपो ज्ञानप्रदो नित्यं देवतानां प्रियः सदा ॥ दानादस्य भवे सौख्यं

शान्तिर्मे वांछितं फलं ॥ अनेन सभा दीपप्रदानेन ब्रह्मा विष्णु रुद्रप्रीतये असुकरा
शर्षणे ब्राह्मणाय तुभ्यमहं संप्रददे ॥ दंडो मुद्रा सभा वाक्यं निमृशे निवपातकं ॥ अहो
विप्रसभा यां तु सद्यः शुचिं नवानुयात्र ॥ हिरण्यं शृंगेति वरुण सूक्तं जपन् ॥ गच्छेत्तत्र
ससत्त्वो कतामित्यंतं पठन् ॥